

MUHÂDARÂTÜ'L-EBRÂR'DAN BİR VAK'ANIN TERCÜMESİ

İBN-İ ARABÎ

Tercüme
AHMED AVNÎ KONUK

Hazırlayanlar

Mine Kara-Duygu Kara
2020

Önsöz

İbn Arabî'ye ait **“Muhâdarâtü'l-Ebrâr ve Müsâmerâtü'l-Ahyâr”** isimli eser 185 babda ahlâk, hikmet ve benzeri konularda hikâye ve meseller şeklinde ele alınmış bir eserdir. Avni Konuk, bu eserden aldığı bir vak'ayı tercüme etmiştir. Dokuz (9) yaprak olan elimizde ki nüsha İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda (Oe_Yz_0085/04) demirbaş numarasının (72-76) sayfaları aralığında bulunmaktadır.

Eserde herhangi bir sadeleştirme yapılmamış ve benzer kelime kullanımına gidilmemiş olup aslına uygun olarak transkript edilmiştir.

Dikkatimizden kaçan veya hatamızdan kaynaklanan, yanlış okunmuş kelimeler vb. hatalara rastlanılabilir. Bu yanlışlıklar, tesadüf edildikçe düzeltilecektir.

ahmedavnikonuk.com

Atıdaki Vak‘a Muhâdarât‘ül-Ebrâr‘dan Tercüme Edilmiştir:

Rûm patrîklerine mensûb bir gulâm esir edildi. Bir güzel çocuk idi. Daru‘l-İslâm’a geldiği vakit halîfenin eline düştü ve bu Benî-Ümeyye’nin hilâfeti zamânında idi. Halîfe onu “Beşîr” tesmiye etti. Ve yazı öğrenmesini ve Kur‘ân kırâatını ve ahâdis tahsîlini ve şiir inşâdını emretti. Vaktâki bülûğa erdi Ona şeytân gelip vesvese ilkâ ederek, babalarının dîni olan Nasrâniyyeti tezekkür ettirdi. Dâru‘l-İslâm’dan mürted olarak arz-ı Rûm’a kaçtı ki Ümmü Kitâb‘da onun için böyle mesbûk idi. Papaz’a mürâcaat etti. Papaz onun hâlinden suâl edip, dîn-i Nasrâniyyete duhûle da‘vet etti. Beşîr dahî ona rağbeti olduğunu beyân eyledi. Melikin nazarında azîz oldu. Ve onu reis ve patrîklerden bir patrîk yaptı. Ve ona kisrâ-yi kesîre tahsîs eyledi. Elyevm onunla ma‘rûf olup, onlara *Kisrâ-yi Beşîr* denir. Ve kazâ ve kader-i ilahîde olarak müslümânlardan otuz kişi esîr edilip Beşîr’in huzûruna idhâl olundular. Beşîr onlara birer birer dînlerinden suâl etti. Ve onların içinde Şâm ahâlisinden bir ihtiyâr var idi ki “Vâsıl” denir idi. Beşîr ona da sordu. İhtiyâr cevâb vermekten ibâ etti.

Beşîr ona dedi: “Niçin cevâb vermezsin?”

İhtiyâr Vâsıl: “Ben sana bugün hiç bir cevâb veremem.”

Beşîr: “Öyle ise ben de sana yarın sorarım. Bana cevâb hâzırla.”

Ba‘dehu onların huzûrundan çıkmalarını emr etti. Vaktâki ertesi gün oldu. Beşîr onu getirtti.

Ve Şeyh onun huzûruna dahîl olduk da Beşîr şöyle söze başladı:

“Allah’a hamd olsun ki hilkatten bir şeyin vücûdundan hâl-i mevcûd idi. Ve yedi semâvâtı tabaka tabaka halkından onunla berâber bir yardımcı olmaksızın halk etti. Ve yedi arzı da halkından onunla berâber bir yardımcı olmaksızın çevirdi. Ey Arab tâifesi ben size yemîn ederim ki siz (ان مثل عبي عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له كن فيكون) dersiniz.”

İhtiyâr, sükût etti.

Beşîr: “Niçin cevâb vermezsin?”

İhtiyâr: “Ben sana nasıl cevâb veririm ki senin elinde esirim. Eğer senin keyfine muvâfık cevâb verir isem Rabb’imi i‘zâb ederim ve dînimi yıkarım. Ve eğer senin keyfine muvâfık olmayan cevâbı verir isem nefsimi helâk ederim. Bana gadr etmeyeceğine ve hiç bir fenâlık etmeyeceğine ve Hakk’ı dinlediğin vakit kabûl ve inkıyâd eyleyeceğine, Allah’ın ahdini ve mîsâkını ve Allah’ın peygamberlerden aldığı ahdi ve peygamberlerin ümmetlerinden aldığı ahdi icrâ et.”

Beşîr: “Allah’ın ahd u misâkı ve Allah’ın peygamberlerden aldığı ahd ve nebîlerin ümmetlerinden aldığı ahd benim üzerime olsun ki sana gadr etmeyeceğim ve hiç bir fenâlık yapmayacağım ve Hakk’ı işittiğim vakit inkıyâd edeceğim.”

İhtiyâr: “Allah’ın sıfâtından vasf eylediğin şeye gelince, o sıfâtı güzel yaptık. Hâlbuki bundan ziyâdesine senin ilmin bâliğ ve re‘yin müstahkem değildir. Hâlbuki Allah (a.c.) senin vasf eylediğin şeyden a‘zam ve ekberdir. Ve vâsıflar onun sıfâtını vasf edemezler. Ve zikr ettiğin bu iki âdeme gelince sıfâtta isâet eyledik. Bunlar taâm yemezler mi, su içmezler mi ve tebevûl ve tegavvût etmezler mi ve uyuyup, uyanmazlar mı ve ferahlanıp, mahzûn olmazlar mı?

Beşîr: “Evet.”

İhtiyâr: “Öyle ise niçin beynlerini tefrîk ettin?”

Beşîr: “Zîrâ İsâ’nın iki rûhu vardır. Rûhun birisi ile ekmek ve ibrâsı, ibrâ eder. Ve rûhun birisiyle gaybı bilir, denizlerin ka’rında ki şeyi bilir.”

İhtiyâr: “Bu iki rûh bir cisimde midir?”

Beşîr: “Evet.”

İhtiyâr: “Kavîsi, zaîfin mevzi’ni bilir mi, bilmez mi?”

Beşîr: “Hay Allah’dan bulasın! Bilir dersem ne diyeceksin, bilmez dersem ne diyeceksin?”

İhtiyâr: “Eğer bilir dersen, derim ki kavîye ne oldu ki, kendisinden âfâtı tard edemedi. Ve eğer bilmez dersen derim ki cesed-i vâhid ve mahall-i vâhidde olan bir rûhu bilmediği hâlde gaybûbî nasıl bilir.”

Beşîr: “Sükût etti.”

İhtiyâr: “Salb olan İsâ b. Meryem’e imtisâlen mi salîbe ibâdet edersiniz?”

Beşîr: “Evet”

İhtiyâr: “İmdi buna râzı olarak mı, yoksa hiddet ederek mi?”

Beşîr: “İşte bu da demin ki suâlin mislî, râzı olarak dersem ne diyeceksin?”

İhtiyâr: “Eğer râzı olarak dersen siz talep ve irâde ettikleri şey verilmeyen bir kavm değilsiniz, derim. Ve eğer hiddetle dersen derim ki kendi nefsinden men’ etmediği bir şeye niçin taparsınız?”

Beşîr: “Dârr ve Nafi’ hakkı için senin mislin ancak Nasrâniyyet’te yaşamaya lâyıktır. Ben sana bir âdem göstereyim ki sana kelâmı öğretsün. Ben ise sâhib-i seyf bir adamım velâkin yarın elinde mağlûb olacağın kimseye gel.”

Ba’dehu rücû’ ile emr etti. Vaktâki ertesi gün oldu. Şeyh’e haber gönderdi. Şeyh onun nezdine girdiği vakit onun yanında gayet büyük sakallı bir Papaz var idi.

Beşîr, Papaz’a hitâben dedi: “Bu Arabdan bir recûldür ki Arabda onun hükmü ve aklı ve asâleti vardır. Ben onun bizim dînimize girmesini çok arzu ederim. Tanassur¹ edinceye kadar onunla mübâhese et.”

Papaz secde etti. Ba’dehu Şeyh’e müteveccih edip dedi:

“Ey Şeyh sen aklı gitmiş ve muhâkemesi perişân olmuş bir büyük değilsin ve aklı kemâle gelmemiş ve bâliğ olmamış bir küçük de değilsin. Yarın, seni ben me’mûdiyeye bir daldırış daldırırım, ondan anandan doğduğun gün gibi çıkasın.”

Şeyh: “Bu me’mûdiyye nedir?”

Papaz: “Mâi mukaddesdir.”

İhtiyâr: Onu kim takdîs etti?”

Papaz: “Ben ve benden evvelki papazlar takdîs ettik.”

İhtiyâr: “Senin ve senden evvelki papazların günâhları ve hatâları var mıdır? Yoksa noksândan müberrâ mısınız?”

Papaz: “Evet, elbette çoktur. Günâhdan ve ayıbdan ancak Allah Teâlâ sâlimdir.”

İhtiyâr: “Kendi nefsinin edemeyen kimse, suyu takdîs edebilir mi?”

Papaz, sükût etti. Ve sonra dedi: “Onu bizzat takdîs eden değilim.”

İhtiyâr: “O hâlde kıssa nasıl oldu?”

Papaz: “O İsâ İbn Meryem’den kalma bir sünnettir.”

İhtiyâr: “O hâlde emr nasıl oldu?”

Papaz: “Muhakkak Yahyâ b. Zekeriyâ, İsâ b. Meryem’i, Erden Çay’ına bir daldırış daldırdı ve başını mesh etti. Ve ona bereketle duâ etti.”

¹ Nasranileştirme

İhtiyâr: “Madem ki İsâ, Yahyâ b. Zekeriyâ tarafından başının meshine ve bereketle onun duâsına muhtâc olmuştur. O hâlde Yahyâ’ya ibâdet edin. Yahyâ size İsâ’dan hayırlıdır.”

Papaz, sustu. Beşîr, minder üzerine arkası üstü yattı. Ve ağzına yenini tıktı. Gülmeden bayılıyordu. Ve Papaz’a dedi: “Kalk Allah belânı versin, ben seni onu tanassur etmen için da‘vet ettim. Sen ise Müslümân oldun.”

Bundan sonra ihtiyârın hâlini hükümdâr duydu. Ve onu celb edip, dedi: “Ben duydum ki sen bizim dînimizi tenkîs eder ve onu tezlîl eder imişsin.”

İhtiyâr: “Benim de bir dînim var, ben ondan sâkit idim. Vaktâki ondan suâl olundum. Elbette onu müdâfaa ettim.”

Hükümdâr: “Elinde hüccetin var mı?”

İhtiyâr: “İstedığınız kimseyi çağırın. Muhâvere edelim. Eğer Hakk benim yedimde ise, Hakk’ı müdâfaadan dolayı beni levh etme. Ve eğer onun yedinde olursa ben Hakk’a rücû‘ ederim.”

Hükümdâr, Nasrânîlerin en büyüğünü çağırды. Vaktâki meclise dâhil oldu. Hükümdâr ile onun indinde olanların hepsi ona secde etti.

İhtiyâr: “Ey hükümdâr, bu kimdir?”

Hükümdâr: “Nasrânîlerin başıdır. Dînlerini ondan ahz ederler.”

İhtiyâr: “Bunun karısı var mıdır? Ve evlâdı var mıdır ve ahfâdı var mıdır?”

Hükümdâr: “Bu, kadın ile tedennüsden ezkâ ve athardır. Ve kendisine veled nisbet olunmaktan ezkâ ve athardır. Ve hayz ile mûnis olmaktan velhâsıl bunların cümlesinden ezkâ ve athardır.

İhtiyâr: “Siz âdemiyyette olan şeyden ikrâh edersiniz. Benî-âdemde gâit ve bevl ve uyku ve uyanıklık vardır. Ve erkeğe kadın nisbet etmekten gayretiniz vardır. Hâlbuki Rabbü’l-Âlemîn’in zulmet-i batında ve dıyk-ı rahimde sâkin olduğunu ve hayz ile mûnis bulunduğunu zu‘m ediyorsunuz.”

Papaz: “Bu deniz şeytânlarından bir şeytândır ki size onu deniz attı. Onu geldiği yerden çıkarınız.”

İhtiyâr, Papaz’a dönüp, dedi: “Siz İsâ’ya babasız olduğu için ibâdet ediyorsunuz, o İsâ’ya âdemî de zamm ediniz. İki ilahınız olsun ve eğer ona ölüyü dirilttiği için tapıyor iseniz işte Herakl ki onu İncîl’de bulursunuz ve onu inkâr edemezsiniz; ölüye uğradı, Allah (a.c.) Hazretleri’ne duâ etti. Dirildi ve onunla konuştu. Binâenaleyh Herakl’i de İsâ’ya zamm ediniz. Âdem ile berâber üç ilahınız olsun. Ve eğer ona mücazât gösterdiği için tapıyor iseniz, işte Yûşa‘ İbn Nûn ki kavmi, güneş gurûb edinceye kadar mukâtele etti ve güneşe Allah’ın izniyle rücû‘ et, dedi. On iki burc rücû‘ etti. Binâenaleyh kezalik Yûşa’yı da İsâ’ya zamm ediniz, dördün dördüncüsü olsun. Ve eğer semâya urûcu için ibâdet ediyorsanız, ey zâhid, ölüm hâlinde bulunan bir kimseye ölüm mü yoksa katl mi ehvendir?”

Papaz: “Katl ehvendir.”

İhtiyâr: “O hâlde niçin vâlîde, İsâ b. Meryem’i katl etmedi de nez‘-i rûh ile onu ta‘zîb etti. Eğer onu katl etti dersen anası onun katlinden berî olmaz. Ve eğer katl etmedi dersen anası nez‘-i nefis ile onun ta‘zîbinden berî olmaz.”

Papaz: “Bunu, büyük Kilise’ye götürünüz. Zîrâ oraya giden bir kimse mutlaka Nasrânî olur.”

Hükümdâr: “Hadi Kilise’ye götürün.”

İhtiyâr: “Ey hükümdâr, niçin beni Kilise’ye götürüyorsun. Hâlbuki benim hüccetimi ibtâl eden, aleyhime bir hüccet yoktur.”

Hükümdâr: “Sana zarar vermez, o büyü-t-i ilahiyyeden bir beyttir. Orada Rabb’ini zikr edersin.”

İhtiyâr: “Öyle ise beis yoktur.

Şeyhi Kilise’ye götürdüler. Vaktâki Kilise’ye girdi. Parmaklarını kulaklarına vaz’ edip, yüksek sadâ ile ezân okumaya başladı. Halk bundan dolayı ceza’-i şedîd ile ceza’ ettiler. Ve haykırıştılar. Onu duyup hükümdâra getirdiler de dediler:

-“Ey hükümdâr katli, nefesine helâl kıldı.”

İhtiyâr: “Ey hükümdâr beni nereye götürdüler?”

Hükümdâr: “Seni bir mevzi’ye götürdüler ki orada Rabb’ini zikr edersin.”

İhtiyâr: “Ben oraya girdim. Lisânımla Rabb’imi zikr ettim. Ve kalbimle de ta’zîm ettim. Eğer sizin kiliselerinizde her ne vakit zikrullah, sizin dîninizi küçültür ise Allah, küçüklüklerini ziyâde etsin.”

Hükümdâr: “Doğru söylüyor. Size ne oldu ki bunun aleyhine kıyâm ettiniz.”

Halk: “Ey hükümdâr, biz onu öldürmedikçe râzı olmayız.”

İhtiyâr: “Siz beni öldürdüğünüz vakit, bu bizim hükümdârımıza vâsıl olur. O da papazları katl eder. Kiliseleri tahrîb eder. Ve haçları ve çanları men’ eder.”

Halk: “Muhakkak bunu yapar mı?”

İhtiyâr: “Bunda asla şüphemiz olmasın.”

Bunun hakkında çok düşündüler, nihâyet onu bıraktılar.

İhtiyâr: “Ey hükümdâr, ehl-i kitâb putperestler üzerine ne sebeble mukâlliddir?”

Hükümdâr: “Zîrâ onlar, elleriyle yaptıkları şeye taparlar.”

İhtiyâr: “İşte, sizde elleriniz ile yaptığınız bu kiliselerinizde ki esnâma taparsınız. Eğer İncîl’de var ise sözümüz yoktur.”

Hükümdâr: “Doğrudur.”

Papaz’a hitâben:

-“İncîl’de var mıdır?”

Papaz: “Hayır.”

Hükümdâr: “Öyle ise dînimizi niçin putperestlerin dînine benzettiniz?”

Kiliselerin putlardan tathîrini emr etti. Onu tathîr ederken ağarlardı.

Papaz: “Bu Arab şeytânlarından bir şeytândır ki onu deniz sizin üzerinize attı. Onu geldiği yerden çıkardınız. Kanından bir katre memleketlerinize akıtmayınız ki dîninizi ifsâd eder.”

Ona adamlar terfîk olarak bilâd-ı Şâm’dan geldiği yere çıkardılar. Ve hükümdâr, içlerinde onu ilzâm edecek bir kimse çıkmadığı için papazların ve patrîklerin ve asâkifenin² katline mübâşeret etti. Şâm’a kaçtılar.

Ahmed Avnî el-Mevlevî

² Piskoposlar